

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/30/2018
Identifikačné číslo spisu: 2017200003
Dátum vydania rozhodnutia: 31.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2017200003.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Soni Langovej, v právnej veci žalobcu: F. Y. X., W.. XX.XX.XXXX, F. H. L. XXX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8, 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Generálneho riaditeľa žalovanej zo dňa 07. novembra 2016 č. XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 25. januára 2018, č.k. 45Sa/1/2017-53, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 25. januára 2018, č.k. 45Sa/1/2017-53 zmieta.

Žalobcovi priznáva n á r o k proti žalovanej na náhradu trov kasačného konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č.k. 45Sa/1/2017-53 zo dňa 25. januára 2018 postupom podľa ustanovenia § 191 ods. 1 písm. c) zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 07. novembra 2016 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“) a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. júna 2016 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie žalovanej“) a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Predmetným rozhodnutím žalovanej bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a potvrdené prvostupňové rozhodnutie žalovanej, ktorým bol žalobcovi na základe jeho žiadosti podľa § 70 ods. 2 a § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) priznaný invalidný dôchodok v sume 268,90 Eur mesačne, vychádzajúc z posudku posudkového lekára sociálneho poistenia pobočky Galanta zo dňa 09. novembra 2015. Z uvedeného posudku vyplýva, že žalobca je podľa § 71 ods. 1 na účely § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. od 01. júna 2012 invalidný s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 75% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd poukázal na to, že žalovaná v napadnutom rozhodnutí zosumarizovala zistenia posudkového lekára vyplývajúce z posudku zo dňa 09. novembra 2015, že

žalobca je v starostlivosti viacerých odborných lekárov, v roku 2011 bola u neho objavená slabosť, tuhnutie a neobratnosť ľavej dolnej končatiny, pričom horšie chodil. Začiatkom roku 2012 sa u neho objavili aj ťažkosti s ľavou rukou. MR vyšetrenie chrbtice preukázalo malformáciu, t.j. vývojovú chybu ciev v oblasti tretieho až šiesteho hrudného stavca, potvrdenú aj CT angio vyšetrením v júni 2012. Po operačnom zákroku, čiastočného uzáveru miechovej výdute, vykonanom dňa 10. júla 2012, sa žalobcovi zhoršila chôdza a ostal na vozíku. Kontrolné vyšetrenie MR ciev preukázalo len čiastočný uzáver postihnutých ciev. Ďalšia operácia mu nebola doporučená. Žalobca absolvoval rehabilitačný pobyt v LZ Kováčová s komplexnou rehabilitačnou liečbou, po ktorej došlo k miernemu zlepšeniu hybnosti dolných končatín, bola prítomná paraparéza stredne ťažká, pridružili sa aj problémy so zvieracmi (retenciou moču) a bolo potrebné docievkovanie. V novembri 2014 sa podrobil vo Francúzsku zákroku, pri ktorom mu bol prevedený čiastočný uzáver miechovej malformácie, v čase posudzovania jeho zdravotného stavu, sa tento pripravoval na ďalší zákrok vo Francúzsku. Bola popísaná chôdza žalobcu, pomocou dvoch francúzskych barlí, spasticko paraparetická, neistá. Po posúdení nálezov posudkový lekár zmenil stanovisko a mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť stanovil na 75% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou od 01. júna 2012. Vo vzťahu k posúdeniu statusu pre účely určenia výšky invalidného dôchodku žalovaná dôvodila, že posúdenie nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 od. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. neprichádzalo do úvahy, nakoľko ku dňu vzniku invalidity žalobca nebol poistencom.

3. Žalovaná v súvislosti s právnymi závermi vyplývajúcimi z obsahu žalobcom poukazovaného rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uviedla, že z tam uvádzaného právneho názoru vyplýva, že nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. vznikne nezaopatrenému dieťaťu len vtedy, ak je súčasne aj poistencom, avšak žalobca v čase zisťovacej lekárskej prehliadky nebol poistencom, nakoľko nezískal žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia, preto posudkový lekár sociálneho poistenia nemohol posudzovať zdravotný stav žalobcu aj na účely § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. Skutočnosť spätného zaplatenia poistného žalobcom podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. za obdobie od 01.01.2008 do 31.12.2008 žalovaná vyhodnotila ako nepodstatnú pre vznik statusu poistenca u žalobcu, pretože predmetné poistné bolo zaplatené až dňa 04. januára 2016, t.j. po zisťovacej lekárskej prehliadke vykonanej dňa 09. novembra 2015. Z uvedeného dôvodu žalobca dôsledkom dodatočného zaplatenia poistenia nezískal status poistenca. Žalovaná zdôraznila, že nárok na invalidný dôchodok môže vzniknúť iba osobe, ktorá je poistencom už v čase zisťovacej lekárskej prehliadky. Dodatočné doplatenie poistného podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorá nebola v čase zisťovacej lekárskej prehliadky poistencom, nezakladá nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z.

4. Krajský súd poukázal na to, že v prejednávanej veci bola medzi stranami sporná právna otázka následkov dodatočného zaplatenia poistného po vykonaní zisťovacej lekárskej prehliadky za obdobie predchádzajúce zisteniu invalidity, resp. otázka vplyvu uvedeného dodatočného zaplatenia poistného na status fyzickej osoby pre účely určenia nároku na invalidný dôchodok podľa ustanovení § 70 ods. 1 a ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z.

5. Z obsahu administratívneho spisu krajský súd zistil, že žalovaná v čase vydania prvostupňového rozhodnutia zo dňa 13. júna 2016 priznala žalobcovi podľa § 70 ods. 2 a § 82 zák. č. 461/2003 Z.z. invalidný dôchodok, t.j. pre účely určenia nároku na invalidný dôchodok žalobcu posudzovala ako fyzickú osobu, ktorá sa stala invalidnou v období, v ktorom bola nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Žalovaná v preskúmaných rozhodnutiach za podstatnú okolnosť pre účely určenia nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. považovala skutočnosť, že žalobca v čase zisťovacej lekárskej prehliadky dňa 09. novembra 2015 nemal status poistenca, pretože pred vznikom invalidity nezískal žiaden deň obdobia dôchodkového poistenia. Dodatočné zaplatenie poistného podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. dňa 30. decembra 2015 za obdobie pred vznikom invalidity a predchádzajúce zisteniu miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou na základe zisťovacej lekárskej prehliadky nemalo vplyv na zmenu statusu žalobcu z nezaopatreného dieťaťa na poistenca pre účely určenia jeho nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. Dodatočne zaplatené poistné sa

podľa žalovanej môže zohľadniť pri určení nároku a výšky na starobný dôchodok, resp. predčasný starobný dôchodok.

6. Z odôvodnenia preskúmaného rozhodnutia a vyjadrení žalovanej vyplýva, že pri vyhodnotení zisteného skutkového stavu vychádzala z gramatického výkladu § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., pričom kládla dôraz na slovné vyjadrenie osoby, ktorej zákonné ustanovenie priznáva nárok na invalidný dôchodok; „...poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak...“ Z uvedeného doslovného zákonného znenia žalovaná v podstate odvodila, že osoba, ktorej sa priznáva nárok na invalidný dôchodok, musí byť poistencom už v čase realizácie zisťovacej lekárskej prehliadky. Vo vzťahu k dodatočne zaplatenému poistnému na dôchodkové poistenie žalobcom, zaplateným až po zisťovacej lekárskej prehliadke, žalovaná zároveň odvodila, že spätne status poistenca na účely posúdenia nároku na invalidný dôchodok nezískal. Avšak uvedenému čisto formálnemu a reštriktívnemu výkladu zákona žalovanou, ktorý neobstojí ani z hľadiska účelu sledovaného inštitútom dodatočného zaplatenia dôchodkového poistenia ako ani z hľadiska účelu sledovaného zákonom o sociálnom poistení, krajský súd neprisvedčil.

7. Krajský súd poukázal na to, že nepresnosť alebo neurčitosť právneho predpisu upravujúceho následky dodatočného zaplatenia dôchodkového poistenia, nemôže byť na ťarchu účastníkom konania. Preto v súlade s ich legitímnym očakávaním vo vzťahu k uplatňovaniu princípu solidarity pri rozdeľovaní nárokov podľa zásluhovosti prispievania, na ktorých je systém sociálneho poistenia postavený, nemožno pre účely posúdenia nároku na invalidný dôchodok opomíňať dodatočne zaplatené dobrovoľné poistenie na dôchodkové poistenie podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z.

8. Z § 153 ods. 3 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. vyplýva, že účelom a predmetom lekárskej posudkovej činnosti dôchodkového poistenia nie je určenie statusu osoby uplatňujúcej si nárok na invalidný dôchodok, t.j. relevantným záverom lekárskej posudkovej činnosti nemá byť určenie nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 alebo podľa § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ten určuje v rozhodnutí príslušný orgán sociálnej poisťovne na základe vyhodnotenia podmienok predpokladaných § 70 zák. č. 461/2003 Z.z. Predmetom a záverom posudkovej činnosti je jeden z podkladov pre účely určenia nároku na invalidný dôchodok podľa spomenutých ustanovení zákona o sociálnom poistení, a síce posúdenie dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Zákon výslovne reštriktívnu podmienku k výkonu zisťovacej lekárskej prehliadky spočívajúcu v podradení fyzickej osoby, ktorej zdravotný stav je pre účely dôchodkového poistenia predmetom posudzovania, pod definíciu poistenca neustanovuje. Ani z § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z., upravujúceho možnosť dodatočného zaplatenia dôchodkového poistenia fyzickou osobou za zákonom stanovené obdobia nevyplýva, že by zákon vylúčil získanie dôchodkového poistenia za zaplatené obdobie alebo že by vylúčil účinky jeho zaplatenia z dôvodu, že bolo zaplatené po zisťovacej lekárskej prehliadke, ani ho na vykonanie zisťovacej lekárskej prehliadky neviaže.

9. Krajský súd neprisvedčil argumentu žalovanej, že inštitút dodatočného zaplatenia dôchodkového poistenia možno využiť len na zaplatenie dlžného poistného, nakoľko zákon umožňuje dobrovoľný výber obdobia, za ktoré fyzická osoba platbu smeruje, pričom je možné dodatočne zaplatiť dôchodkové poistenie i za obdobie, za ktoré fyzická osoba nebola povinná platiť poistné. Z uvedeného dôvodu je potrebné obdobie, za ktoré bolo dodatočne zaplatené poistné, posudzovať ako dni dôchodkového poistenia u fyzickej osoby, ktorá ho dodatočne zaplatila napríklad za obdobie, v ktorom sa pripravovala na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole po dovŕšení 16 rokov veku.

10. Krajský súd konštatoval, že pre účely určenia nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. je potrebné skúmať v čase rozhodovania ako rozhodné skutočnosti vo vzťahu k uplatnenému nároku, či je žiadateľ o invalidný dôchodok invalidným, resp. existencia jeho invalidity, či získal potrebný počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 zák. č. 461/2003 Z.z. a skutočnosť, či ku dňu vzniku invalidity osoba žiadajúca o priznanie invalidného dôchodku spĺňa alebo nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo či jej nebol priznaný predčasný starobný dôchodok. Okolnosti získania potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia, či už postupným platením a odvádzaním dôchodkového poistenia alebo jeho dodatočným zaplatením, prípadne okolnosti,

či bolo zaplatené v období pred alebo po uskutočnení zisťovacej lekárskej prehliadky, nie sú pre účely posúdenia predmetného nároku relevantné, nakoľko ich posudzovanie, príp. existenciu zákon o sociálnom poistení nevyžaduje, ani s nimi žiadne účinky nespája. Preto, ak fyzická osoba, ktorej zdravotný stav bol posudzovaný v rámci zisťovacej lekárskej prehliadky v čase, kedy nezískala žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia a mala postavenie nezaopatreného dieťaťa a pred vydaním rozhodnutia o určení nároku na invalidný dôchodok dodatočne zaplatila dôchodkové poistenie za obdobie pred vznikom invalidity, musí sa jej pre účely určenia nároku na invalidný dôchodok toto zaplatené poistné zohľadniť, pretože od dosiahnutia veku 16 rokov môže byť posudzovaná ako poistenec z titulu dobrovoľne dôchodkovo poistenej osoby.

11. K otázke následku dobrovoľného dôchodkového poistenia nezaopatreného dieťaťa od dovŕšenia veku 16 rokov na priznanie a poberanie invalidného dôchodku takýmto nezaopatreným dieťaťom podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. krajský súd poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 zo dňa 27. januára 2010 a sp. zn. 9So/1/2016 zo dňa 27. septembra 2017.

12. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 167 ods. 1 SSP.

2.

Kasačná sťažnosť žalovanej

13. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť poukazom na § 440 ods. 1 písm. g) SSP, v ktorej uviedla, že pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť žalobcu je viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, keď dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav a invalidita žalobcu vznikla v čase, kedy bol nezaopatreným dieťaťom. Zdravotný stav žalobcu bol posúdený posudkovým lekárom sociálneho poistenia žalovanej a výsledok jeho posúdenia je uvedený v Lekárskej správe zo dňa 9. novembra 2015, ktorá bola opravená z dôvodu nesprávneho výroku pôvodného odborného posudku, nakoľko žalobca je invalidný podľa § 71 ods. 1 na účely § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., keďže bol nezaopatreným dieťaťom v čase vzniku invalidity. Posúdenie nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. neprichádzalo do úvahy, nakoľko ku dňu vzniku invalidity žalobca nebol poistencom.

14. Dôchodkový vek dosiahne žalobca dovŕšením 62 rokov veku. V období od vzniku nároku na invalidný dôchodok do dovŕšenia dôchodkového veku žalobca získal 14 443 dní, čo na účely výpočtu dôchodku predstavuje 39,5699 rokov obdobia dôchodkového poistenia. Dodatočná zmena miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozpätí od 71 % do 100 % nebude mať za následok zvýšenie alebo zníženie sumy invalidného dôchodku žalobcu.

15. Žalovaná poukázala na rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 zo dňa 27. januára 2010 a sp. zn. 9So/1/2016 zo dňa 27. septembra 2017, z obsahu ktorých vyplýva, že nie je vylúčená situácia, že by nezaopatrené deti dobrovoľne dôchodkovo poistené od 16 rokov veku, nemohli byť poberateľmi invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., pričom by im patrilo nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. A teda nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. vznikne nezaopatrenému dieťaťu len vtedy, ak je súčasne aj poistencom, pričom žalobca nebol v čase zisťovacej lekárskej prehliadky, ani ku dňu vzniku invalidity poistencom, nakoľko nezískal žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia, preto posudkový lekár sociálneho poistenia nemohol posudzovať zdravotný stav žalobcu aj na účely § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z.

16. Žalobca podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. dodatočne zaplatil poistné za obdobie od 01. januára 2008 do 31. decembra 2008 až dňa 04. januára 2016, t. j. po zisťovacej lekárskej prehliadke. Status poistenca na účely § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. žalobca spätne nezískal, aj napriek skutočnosti, že dodatočne zaplatil poistné podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. za obdobie od 01. januára 2008 do 31. decembra 2008.

17. Nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. môže vzniknúť iba osobe, ktorá je poistencom už v čase zisťovacej lekárskej prehliadky. Dodatočné doplatenie poistného fyzickou osobou podľa § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorá nebola v čase zisťovacej lekárskej prehliadky poistencom nezakladá nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. Doplatenie poistného nemá vplyv ani na výšku invalidného dôchodku priznaného podľa § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., pretože suma invalidného dôchodku je určená podľa § 73 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. priemerného osobného mzdového bodu 0,67, ktorý je stanovený zákonom. Nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. žalobcovi nevznikne ani odo dňa dodatočného zaplatenia poistného, nakoľko nejde o zaplatenie dlžného poistného podľa § 78 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. S poukazom na vyššie uvedené dôvody nie je možné dodatočné zaplatenie poistného žalobcovi zhodnotiť pre nárok na invalidný dôchodok, nakoľko v čase zisťovacej lekárskej prehliadky dňa 9. novembra 2015 poistné na dôchodkové účely zaplatené nebolo, čím žalobca nemal status poistenca potrebný na posúdenie nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z.

18. Krajský súd v napadnutom rozsudku poukazuje na skutočnosť, že pre posúdenie nároku na invalidný dôchodok je podstatnou skutočnosťou deň vzniku invalidity, a nie deň realizácie zisťovacej lekárskej prehliadky, avšak žalovaná postupovala v súlade so zákonnými ustanoveniami, z ktorých vyplýva, že nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. má poistenec, ak sa stal invalidným, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok. Nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. vznikne aj nezaopatrenému dieťaťu, ale len vtedy, ak je súčasne nezaopatrené dieťa súčasne aj poistencom.

19. Žalobca nebol ku dňu vzniku invalidity poistencom, nakoľko nezískal žiaden deň obdobia dôchodkového poistenia, preto posudkový lekár sociálneho poistenia dňa 9. novembra 2015 nemohol posudzovať zdravotný stav žalobcu aj na účely § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., a z tohto dôvodu nebolo možné žalobcovi priznať invalidný dôchodok podľa tohto ustanovenia.

20. V zmysle vyššie uvedeného žalovaná navrhla, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že žalobcovi sa nepriznáva náhrada trov konania v plnom rozsahu

3.

Vyjadrenie žalobcu ku kasačnej sťažnosti žalovanej

21. Žalobca vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhol, aby kasačný súd zamietol kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú poukazujúc na to, že nemožno súhlasiť s tvrdením žalovanej, že ku dňu vzniku invalidity nebol poistencom nakoľko nezískal žiadny deň obdobia dôchodkového poistenia, keď je nesporné, že dňa 30. decembra 2015 v súlade s § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. dodatočne zaplatil poistné na dôchodkové poistenie za obdobie od 01.01.2008 do 31.12.2008, t.j. za obdobie pred vznikom invalidity, a teda ku dňu vzniku invalidity bol poistencom.

22. Žalobca poukázal na to, že nespochybňuje lekársky posudok zo dňa 09. novembra 2015 a jeho závery týkajúce sa poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a deň vzniku invalidity, avšak nesúhlasí s postupom žalovanej, ktorá následne v období od vydania lekárskeho posudku až do vydania prvostupňového rozhodnutia vo veci dňa 13. júna 2016 neskúmala či dodatočne zaplatené poistné na dôchodkové poistenie má vplyv na priznanie invalidného dôchodku a či žalobcovi patrí invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 alebo § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. V tejto súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 15. decembra 2009, sp. zn. 7So/138/2009, z ktorého vyplýva že, lekársky posudok je len jedným z podkladov pre rozhodnutie žalovanej v konaní vo veci priznania invalidného dôchodku.

23. Posudzovanie vzniku, resp. trvania dôchodkového poistenia nepatrí do predmetu lekárskej posudkovej činnosti, ale patrí do predmetu činnosti inej organizačnej zložky žalovanej, ktorá následne po vydaní lekárskeho posudku mala skúmať, či žalobcom dodatočne zaplatené poistné má vplyv na priznanie invalidného dôchodku a či mu patrí invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 alebo podľa § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. To však žalovaná neurobila. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 zo dňa 27. januára 2010 a sp. zn. 9 So/1/2016 zo dňa 27. septembra 2017.

4.

Konanie pred kasačným súdom

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 1 a 2 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná.

25. Predmetom konania kasačného súdu v preskúmvanej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd prvého stupňa zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 07. novembra 2016 a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13. júna 2016 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Predmetným rozhodnutím žalovanej bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a potvrdené prvostupňové rozhodnutie žalovanej, ktorým bol žalobcovi priznaný podľa § 70 ods. 2 a § 82 zák. č. 461/2003 Z.z. invalidný dôchodok poukazom na posudok, podľa ktorého je žalobca od 01. júna 2012 invalidný s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 75% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

26. Kasačný súd preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci konania o kasačnej sťažnosti skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj konanie mu prechádzajúce, najmä z toho pohľadu, či krajský súd správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia žalovanej.

27. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej časti Správneho súdneho poriadku (§ 177 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi.

28. Správny súd vychádza zo skutkového stavu zisteného orgánom verejnej správy, ak tento zákon neustanovuje inak. Správny súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúvanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia alebo na rozhodnutie vo veci. (§ 119 SSP)

29. Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP).

30. Správny súd pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu v konkrétnej veci sa zásadne obmedzí na otázku, či vykonané dôkazy, z ktorých správny orgán vychádzal, nie sú pochybné najmä s ohľadom na prameň, z ktorých pochádzajú, alebo pre porušenie niektorej procesnej zásady správneho konania, a ďalej na otázku, či vykonané dôkazy logicky robia vôbec možným skutkový záver, ku ktorému správny orgán dospel. Správny súd pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu posudzuje, či správny orgán aplikoval na predmetnú právnu vec relevantný právny predpis. Zákonnosť postupu správny súd skúma na základe rovnakých kritérií ako zákonnosť rozhodnutí.

31. Správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverenú právomoc a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi.

5.

Právne posúdenie kasačným súdom

32. V predmetnej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal kasačnú sťažnosť žalovanej a dospel k záveru o jej nedôvodnosti, pričom sa v súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením plne stotožnil s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu.

33. Podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

34. Podľa § 70 ods. 2 ZSP fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Nárok na invalidný dôchodok tejto fyzickej osobe vzniká najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov veku. Nárok na invalidný dôchodok má aj fyzická osoba, ktorá sa stala invalidnou počas doktorandského štúdia v dennej forme, nedovŕšila 26 rokov veku a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt.

35. Podľa § 71 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

36. Podľa § 71 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok.

37. Podľa § 71 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z. pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe:

a) lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja, ďalšej liečby a

b) komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa prihliada na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zostávajúcu schopnosť prípravy na povolanie, možnosti poskytnutia pracovnej rehabilitácie alebo rekvalifikácie.

38. Podľa § 72 ods. 1 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku do 20 rokov je menej ako jeden rok.

39. Podľa § 72 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity.

40. Podľa § 72 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. poistencovi, ktorý sa stal invalidný v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, a fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidná v období, v ktorom je nezaopatrené dieťa alebo doktorand v dennej forme štúdia a nedovŕšila 26 rokov veku, sa podmienka počtu rokov dôchodkového poistenia uvedená v odseku 1 považuje za splnenú.

41. Podľa § 142 ods. 3 písm. b) až d) zák. č. 461/2003 Z.z. poistné na dôchodkové poistenie sa môže zaplatiť aj dodatočne za obdobie, počas ktorého fyzická osoba

b) bola fyzickou osobou uvedenou v § 4 ods. 1 písm. d)

c) bola zaradená do evidencie nezamestnaných občanov alebo

d) sústavne sa pripravovala na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole po dovŕšení 16 rokov veku.

42. Podľa § 153 ods. 3 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. lekárska posudková činnosť dôchodkového poistenia zahŕňa posudzovanie dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

43. Podľa § 153 ods. 5 zák. č. 461/2003 Z.z. lekársku posudkovú činnosť podľa odseku 1 vykonáva posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky a posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia (ďalej len „posudkový lekár“) a podľa odseku 2 písm. b) aj určený zamestnanec Sociálnej poisťovne za osobnej účasti poistenca alebo poškodeného.

44. Podľa článku 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

45. Z horeuvedených zákonných ustanovení vyplýva, že poistenc identifikovaný podľa § 15 zák. č. 461/2003 Z.z. má nárok na invalidný dôchodok, ak odo dňa vzniku invalidity, ktorý určí posudkový lekár v posudku, dosiahne požadovanú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou a zároveň získa potrebnú dobu poistenia uvedenú v § 72 zák. č. 461/2003 Z.z. Naproti tomu každá fyzická osoba, ktorá sa stane invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, má nárok na invalidný dôchodok od dovŕšenia veku 18 rokov veku. Zákonodarca jasne rozlišuje dve možnosti vzniku nároku na invalidný dôchodok. Prvou možnosťou je vznik nároku na invalidný dôchodok u poistenca, ktorý je buď povinne alebo dobrovoľne dôchodkovo poistený (pričom dobrovoľne poistenou môže byť fyzická osoba najskôr od 16 roku veku) a druhou možnosťou je vznik nároku u fyzickej osoby, ak sa stala fyzická osoba invalidnou vo veku, keď bol nezaopatreným dieťaťom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky. V oboch prípadoch je však potrebné, aby bol v lekárskom posudku určený deň vzniku invalidity. Ak ide o poistenca vždy, nakoľko to priamo vyplýva z § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. a v prípade fyzickej osoby, ktorá je nezaopatreným dieťaťom vtedy, ak dovŕšila vek 16 rokov s ohľadom na skutočnosť, že aj toto nezaopatrené dieťa môže byť od dosiahnutia veku 16 rokov poistencom ako dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba. Zákon nevylučuje situáciu, že by nezaopatrené deti, ktoré sú dobrovoľne dôchodkovo poistené od dovŕšeného veku 16 rokov, nemohli byť poberateľmi invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., pričom by im patril nárok iba na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z.

46. Z administratívneho spisu kasačný súd zistil, že žalovaná prvostupňovým rozhodnutím priznala žalobcovi invalidný dôchodok poukazom na posudok posudkového lekára sociálneho poistenia pobočky Galanta zo dňa 09. novembra 2015, v zmysle ktorého je podľa § 71 ods. 1 na účely § 70 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. od 01. júna 2012 invalidný s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 75% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Žalobca dňa 30. decembra 2015 zaplatil žalovanej poistné za obdobie od 01.01.2008 do 31.12.2008 za účelom privedenia vzniku nároku na invalidný dôchodok ako u poistenca, ktorý je dobrovoľne dôchodkovo poistený, a nie ako u fyzickej osoby, ktorá sa stala invalidnou vo veku, keď bola nezaopatreným dieťaťom s trvalým pobytom na území Slovenskej

republiky. Pričom medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že žalobca je od 01. júna 2012 invalidný s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 75 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, spornou bola práve skutočnosť, či u žalobcu vznikol nárok na invalidný dôchodok ako u poistenca, ktorý je dôchodkovo poistený alebo ako u fyzickej osoby, ktorá sa stala invalidnou vo veku, keď bola nezaopatreným dieťaťom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky

47. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalovanej uvedenými v kasačnej sťažnosti a s prihliadnutím na § 461 SSP dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku, keď má za to, že žalovaná sa v napadnutom rozhodnutí dostatočne nevysporiadala so skutočnosťou, že žalobca doplatil poistné za obdobie od 01.01.2008 do 31.12.2008, t.j. za obdobie predchádzajúce vzniku invalidity, pričom je nesporné, že žalobca túto možnosť dodatočne doplatiť poistné na dôchodkové poistenie mal v súlade s § 142 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z.

48. Kasačný súd má zhodne s krajským súdom za to, že poukazovanie žalovanou na skutkovú okolnosť danej veci, že žalobca poistné zaplatil až po posudzovaní posudkovým lekárom nie je správne, keď táto okolnosť nie je právne relevantná, pretože pre priznanie invalidného dôchodku je rozhodujúca tá skutočnosť, či v čase vzniku invalidity žalobca spĺňal zákonné podmienky statusu poistenca.

49. Vzhľadom na uvedené dôvody považoval kasačný súd rozhodnutie krajského súdu za vecne správne a kasačnú sťažnosť za nedôvodnú a rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalovanej zamietol.

50. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP a nepriznal účastníkom náhradu trov tohto konania, keďže žalovaná v tomto konaní nebola úspešná a žalobcovi v konaní pred kasačným súdom nevznikli žiadne trovy.

51. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.